

ВІДГУК

**Офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора
Личенко Ірини Олександрівни
на дисертацію Печори Каріни Володимирівни
«Публічне адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність дисертаційного дослідження

Правове регулювання й контроль за обігом валюти в країні займає провідне місце в політиці будь-якої держави. Від здійснення правильного регулювання обігу валюти залежить сталість та міцність національної грошової одиниці.

Регулювання валютного обігу є досить динамічним явищем, як національної економічної системи, так і світової. Валютна політика повинна сприяти розвитку зовнішньоекономічних відносин між країнами.

На сучасному етапі для України ефективного функціонування валютного обігу набуває важливого та актуального значення, адже від нього залежить не тільки розвиток ринкових відносин, розширення зовнішньоекономічних відносин, а й загальний розвиток економіки, рівень інфляції, стан платіжного балансу, обсяг заборгованості, конкурентоспроможність та багато іншого.

З огляду на вищезазначене, загальний аналіз дисертаційного дослідження та опублікованих праць Печори Каріни Володимирівни на тему: «Публічне адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні», дозволяє зробити висновок про те, що актуальність обраної автором теми є беззаперечною, а тим паче, що дослідження включає вивчення досвіду публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями закордоном, а саме США, Німеччини, Польщі, Швейцарії та Японії щодо інноваційного розвитку валютного ринку, та як прикладу їх позитивного досвіду.

Також, важливо зазначити, що дисертаційне дослідження Печори К. В. є одним із перших у вітчизняній правовій науці, в якому прогнозування і перспективи

розвитку публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні базується на проведеному детальному аналізі нормативно-правових актів найрозвиненіших країн світу.

Про актуальність дослідження також свідчить зв'язок роботи із державними та галузевими науковими програмами, пріоритетними напрямками розвитку науки.

Так, тема дисертаційного дослідження відповідає Цілям сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019); Стратегії розвитку фінансового сектору України 2020–2025 років (рішення регуляторів фінансового ринку від 16 січня 2020 року); Стратегії валютних інтервенцій Національного банку України (рішення Правління Національного банку України від 29 грудня 2020 року № 769-рш); Основним засадам грошово-кредитної політики на період воєнного стану (рішення Ради Національного банку України від 15 квітня 2022 року № 4-рд); Стратегії пом'якшення валютних обмежень, переходу до більшої гнучкості обмінного курсу та повернення до інфляційного таргетування (рішення Ради Національного банку України від 28 червня 2023 року). Робота відповідає Тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства внутрішніх справ України на 2025–2029 роки (наказ МВС України від 21 травня 2024 року № 326) й Основним напрямам наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2025–2029 роки (рішення Вченої ради від 24 грудня 2024 року, протокол № 14).

Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ 25 жовтня 2022 року (протокол № 14).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та їх достовірність

Назва дисертації адекватно відображає її зміст, відповідає сутті вирішуваних завдань та відповідає спеціальності.

Структура дисертації містить основні елементи та має структуру, що відповідає вимогам до кваліфікаційної роботи – дисертація на здобуття ступеню доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Автором дисертаційної роботи за мету ставилось розроблення теоретичних засад, правових положень та практичних рекомендацій спрямованих на вдосконалення публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні.

Для реалізації поставленої мети, автором визначено наступні завдання:

– розглянути стан наукового дослідження публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні та визначити юридичний зміст таких понять, а саме: «валюта», «валютні цінності», «торгівля валютними цінностями», «валютні операції», «публічне адміністрування торгівлі валютними цінностями»;

– визначити класифікацію, ознаки, методи та принципи публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями;

– з'ясувати особливості зарубіжного досвіду публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями, на прикладі США, Німеччини, Польщі, Швейцарії та Японії та сформулювати рекомендації для впровадження в Україні;

– дослідити основні елементи механізму публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями;

– проаналізувати особливості нормативно–правового забезпечення публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями;

– надати дефініцію та розробити авторську класифікацію суб'єктів публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями;

– систематизувати напрями вдосконалення публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями;

– охарактеризувати перспективи подальшого розвитку взаємодії державних органів щодо публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні.

Про повне виконання визначених автором завдань та досягнення поставленої мети можна стверджувати по викладених у логічній послідовності, з застосуванням правил пропорційності, не пересічності та неперервності результатів проведених автором досліджень у трьох розділах, які об'єднують вісім підрозділів.

З огляду першого розділу дисертаційного дослідження під назвою «Теоретико-методологічні засади дослідження публічного адміністрування торгівлі

валютними цінностями в Україні», можна дійти висновку, що автором виконано поставлені ним завдання, а саме: висвітлено теоретичні основи та ретроспектива виникнення і розвитку публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями, методологічні засади публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями та розкрито в достатньому обсязі публічне адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні та за кордоном, зазначено рекомендації доцільності запозичення досвіду зарубіжних країн в аспекті практики прозорого моніторингу та звітності операцій на валютному ринку, а також впровадження сучасних технологій для автоматизації регуляторних процесів та інше.

У другому розділі наукової роботи «Механізм публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні» Печора К. В. досягнула виконання наступних трьох завдань: дослідила основні елементи механізму публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями, проаналізувала особливості нормативно–правового забезпечення публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями та розробила авторську класифікацію суб'єктів публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями.

Про виконання ще двох, визначених автором завдань, як то: систематизування напрямків вдосконалення публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями та характеристика перспектив подальшого розвитку взаємодії державних органів щодо публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні, свідчать результати дослідження викладені в третьому розділі дисертаційної роботи під назвою «Удосконалення публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні».

Достатня кількість опрацьованих наукових джерел і нормативно-правових актів, стосовно визначеної тематики (164 найменування на 15 сторінках), проведення емпіричних досліджень (анкетування), застосування при здійсненні наукового пошуку широкого спектру загальнонаукових та спеціально-юридичних методів пізнання, спосіб застосування яких визначений предметом та об'єктом дослідження, зумовлений метою і завданнями наукового пошуку, зокрема: діалектичний; герменевтичний; класифікації та групування; порівняльно-правовий;

структурно; структурно-логічний; статистичний та документального аналізу; моделювання; статистичний методи, а також впровадження в практичну діяльність результатів дослідження (підтверджується 2 актами Національної академії внутрішніх справ від 17.12.2024 та від 19.12.2024, а також актами впровадження у практичну діяльність Бюро економічної безпеки України від 30.01.2025 та відділення № 4 ПуАТ «КБ «АКОРДБАНК» у м. Києві від 27.02.2025), свідчать про достовірність результатів і висновків дисертаційного дослідження.

Науковий результат дисертаційного дослідження сформульовано у висновках до розділів і загальних висновках до дисертації. Основні положення та висновки дослідження, що сформульовані в дисертації, відображено в п'яти наукових публікаціях, у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових з юридичних наук, а також одинадцяти тез доповідей, що були оприлюднені на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних і науково-теоретичних конференціях та засіданнях круглих столів.

Тож, наукові положення, висновки і рекомендації Печори К. В. базуються на досягненні науки у сфері фінансового та адміністративного права, мають високий ступінь обґрунтованості та є достовірними.

Наукова новизна результатів дослідження та повнота їх викладення в опублікованих працях

Ознайомлення із науковим дослідженням Печори К. В. дає підстави стверджувати, що основні положення і висновки, які виносяться здобувачем на захист, мають відповідний високий ступінь наукової новизни. Дисертаційне дослідження має обґрунтовані та достовірні наукові висновки, які доповнюють існуючі позиції науковців або по-новому надають вирішення існуючих питань у сфері публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями. Елементи наукової новизни сформульовані коректно, їх кількість та кваліфікаційні ознаки відповідають нормативним вимогам.

Так, сформульовані авторські визначення понять «валюта», «валютні цінності», «торгівля валютними цінностями», «валютні операції», «публічне

адміністрування торгівлі валютними цінностями», характеризуються науковою новизною з огляду на наступне:

У першому розділі дисертаційної роботи автором досліджено стан наукової розробки, генезис законодавства та наукової думки про публічне адміністрування торгівлі валютними цінностями та встановлено, що:

- єдиної наукової думки стосовно категорії «публічне адміністрування торгівлі валютними цінностями», наразі, не сформовано;
- відсутнє конкретне визначення поняття «валюта» та «іноземна валюта» як в наукових джерелах так і в Законі України «Про валюту і валютні операції»;
- відсутня єдина позиція як щодо поняття механізмів адміністрування торгівлі валютними цінностями, так і до їх виокремлення, стосовно їх публічного адміністрування.

Спираючись на здобутки вітчизняних вчених та науковців та проаналізувавши їх підходи до розуміння «валюта», «валютні цінності» та категорії «публічне адміністрування» автор дійшла логічного висновку, що сутність категорії «публічне адміністрування торгівлі валютними цінностями» полягає у ієрархічних взаємозв'язках державного управління інститутом торгівлі валютними цінностями у формі правового регулювання та у формі формування виконавчих органів, що уповноважені здійснювати адміністрування торгівлі валютними цінностями (надання послуг у процесі адміністрування торгівлі валютними цінностями; здійснення контролю, нагляду та ліцензування тощо), в межах повноважень, визначених законодавчим органом шляхом прийняття рішень, як у процесі вирішення соціально-економічних завдань, так і під час здійснення контролю за процесом адміністрування торгівлі валютними цінностями.

Відповідно, визначення авторських понять «валюта», «валютні цінності», «торгівля валютними цінностями», «валютні операції», «публічне адміністрування торгівлі валютними цінностями» є не встановленням фактів та ідей, а розширенням та перетворенням відомих у сфері публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями даних, яким автор надає правової визначеності.

Тож, наукова новизна розкриває головну наукову концепцію автора, що відслідковується в роботі, яка полягає у тому, відповідно до змісту та характеру досліджених проблем ця робота є одним із перших комплексних теоретичних і практичних досліджень питання публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні, унаслідок чого сформульовано низку наукових домінант, умовиводів і пропозицій.

У дослідженні Печори К. В. як положення наукової новизни також сформульовано дефініцію механізму публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні та його елементів. Окрім того, встановлено ознаки, функції, методи публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні, а також запропоновано авторську класифікацію за двома критеріями: тип валютної операції та фінансові інструменти.

Розкриваючи зміст поняття «публічне адміністрування торгівлі валютними цінностями», автор визначає сукупність організаційно-правових, регуляторних, моніторингових і контрольних дій, що здійснюються державними органами та інституціями з метою забезпечення стабільності валютного ринку, захисту економічних інтересів держави, підтримки правопорядку та сприяння міжнародній економічній співпраці в сфері обігу валютних цінностей.

Автор дисертаційної роботи відніс до принципів, які мають бути основою категорії «публічне адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні», такі принципи, як: законності, ліквідності, прозорості, безпеки, регулювання, рівноправності учасників, диверсифікації, етичності та міжнародної співпраці. Дотримання принципів торгівлі валютними цінностями є ключовим для обраних учасників фінансового ринку. З розумінням цих принципів не лише досягається ефективність торгівлі, але і зниження ризиків для інвесторів. У контексті глобалізації та швидких технологічних змін важливо адаптуватися до нових викликів, які відображаються у сфері торгівлі валютними цінностями.

Автор приходить висновку, що «механізм публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями» як система інструментів, методів, процедур і нормативно-правових актів, яка забезпечує організацію, контроль та регулювання операцій із

валютними цінностями з метою досягнення фінансової стабільності, забезпечення економічної безпеки та дотримання міжнародних зобов'язань держави. Запропоноване авторське визначення враховує сучасні виклики, зокрема потребу в міжнародній співпраці та адаптації до динамічних змін світового фінансового ринку.

Особливої уваги заслуговують положення практичного спрямування, що базуються на вивченні досвіду публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями в США, Німеччини, Польщі, Швейцарії та Японії, також несуть елементи новизни результатів дослідження.

Автор визначає, що подальші перспективи розвитку публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні ґрунтуються на досвіді європейських країн, зокрема, популяризації цифрових одиниць валюти (це сприятиме модернізації вітчизняної фінансової системи та зміцненню її позицій на міжнародному ринку); зміцнення співпраці (поглиблення взаємодії з іншими міжнародними фінансовими інституціями дозволить ефективніше реагувати на сучасні виклики); підвищення прозорості (сприятиме зростанню рівня довіри з боку інвесторів та збільшення ступеня відкритості у своїй діяльності).

Так, автором підготовлено проєкт змін до Закону України «Про валюту і валютні операції», а саме додати ст. 16-25, які визначають поняття «торгівлі валютними цінностями», «учасники ринку торгівлі валютними цінностями»; загальні принципи їх регулювання; ліцензування операцій із валютними цінностями; електронна торгівля валютними цінностями; регулювання операцій із цифровими валютними цінностями; прозорість операцій із валютними цінностями; контроль та відповідальність за порушення правил торгівлі валютними цінностями; захист прав учасників ринку валютних цінностей; врегулювання спорів на ринку валютних цінностей.

З огляду опублікованих праць автора дисертаційного дослідження, а саме таких як: «Шляхи взаємодії державних органів, щодо публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні»; «Публічне адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні та за кордоном»; «Особливості здійснення торгівлі валютними цінностями на національному та міжнародному рівні»; «Методи та

форми взаємодії державних органів, що забезпечують публічне адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні»; «Вплив діяльності суб'єктів публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями на забезпечення захисту національних інтересів держави», а також результатів апробації матеріалів дисертації на вітчизняних та зарубіжних конференціях і круглих столах (11 заходів), можна впевнено стверджувати про повноту викладення результатів дослідження в опублікованих працях.

Підсумовуючи, можемо зазначити, що дисертаційна робота Печори К. В. виконана на високому науковому рівні містить нові науково-обґрунтовані результати проведених наукових пошуків, що мають істотне значення для фінансового та адміністративного права.

Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення отриманих результатів підтверджується актами впровадження:

– *в освітньому процесі* – при викладанні навчальних дисциплін «Фінансове право», «Концептуальні проблеми фінансового права України», «Податкове право», «Правове регулювання економіки України», «Банківське право», а також дисциплін дотичних до сфери економічної безпеки та відповідного правового регулювання під час підготовки навчально-методичних та дидактичних матеріалів, а також рекомендувати їх до вивчення під час самостійної роботи здобувачів вищої освіти (акт Національної академії внутрішніх справ від 17.12.2024);

– *в науковій діяльності* – при підготовці монографій, підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій, узагальнення аналітичних матеріалів, обґрунтування пропозицій до чинних проєктів нормативно-правових актів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову (акт Національної академії внутрішніх справ від 19.12.2024);

– *у практичній діяльності* Бюро економічної безпеки України (зазначені результати наукових досліджень надали можливість підвищити ефективність оцінювання ризиків у сфері економіки, пов'язані з торгівлею валютними

цінностями й зовнішньоекономічною діяльністю та напрацювати відповідні заходи мінімізації зазначених ризиків);

– у *практичній діяльності* відділення № 4 ПуАТ «КБ «АКОРДБАНК» у м. Києві (були використані при розробці внутрішніх нормативних документів, що регулюють облік та реалізацію валютних цінностей. Окрім цього були використані розробки Печори К.В. в частині визначення повноважень працівників банку, які відповідають за проведення фінансового моніторингу при здійсненні торгівлі валютними цінностями з використанням таких інструментів як: перевірка дотримання учасниками ринку правил звітності; аналіз підозрілих операцій та застосування відповідних заходів реагування; аудит діяльності суб'єктів валютного ринку тощо. В тому числі була визначена безпосередня відповідальність учасників ринку за порушення правил торгівлі валютними цінностями, зокрема: штрафні санкції; тимчасове або повне позбавлення ліцензії; інші заходи вилучення, передбачені чинним законодавством).

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Дисертаційна робота є самостійно написаною кваліфікаційною науковою працею із науково-обґрунтованими висновками та рекомендаціями, які виставлені автором для публічного захисту.

Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела. У роботі відсутнє привласнення чужих ідей, результатів або слів без оформлення належного цитування.

Автором дотримано норми законодавства про авторське право і суміжні права та надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Отже, у дисертаційному дослідженні Печори Каріни Володимирівни «Публічне адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні» відсутні порушення академічної доброчесності, що також підтверджується Довідкою НАВС за результатами перевірки на наявність/відсутність запозичень.

Оформлення дисертації Печори К. В. відповідає тим вимогам, які висуваються до подібного роду робіт.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Позитивно оцінюючи зміст дисертації в цілому, вважаємо за необхідне висловити ряд дискусійних моментів, зауважень, врахування яких може допомогти дисертанту у подальшій науковій роботі в цьому напрямку:

1. У висновку до другого розділу бажано б було більш детально охарактеризувати принципи публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями, при здійсненні авторської характеристики принципів прозорості, безпеки, регулювання, диверсифікації.

2. У другому розділі дисертаційного дослідження автором досить ґрунтовно досліджено наукові погляди вчених та науковців щодо механізмів адміністрування торгівлі валютними цінностями, та в результаті автором запропоновано визначення поняття «механізм публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями», але при цьому, необхідно було б звернути увагу, на те, яким чином така класифікація механізмів буде слугувати підвищенню ефективності публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями.

3. У другому розділі дисертаційної роботи, автор, також, зазначила механізми публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні та США, Німеччини, Польщі, Швейцарії та Японії, проте, не з'ясувала та не дослідила те, як втілення такого досвіду відбувається у нашій державі.

4. У третьому розділі дослідження проведено аналіз досвіду публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями в США, ЄС, Сингапурі та Австралії зокрема, що стосується вдосконалення діяльності суб'єктів публічного адміністрування даної сфери відносин. В Україні ж низька цифровізація процесів та недостатнє використання інтегрованих платформ для моніторингу та аналізу операцій на валютному ринку, уповільнює прийняття рішень та знижує прозорість цих процесів. Надмірна кількість погоджувальних процедур та адміністративна складність гальмують ефективну взаємодію. Крім того, недостатня автоматизація на

валютному ринку призводить до затримок у виконанні завдань, але чому автором за аналогією не розроблено проєкт схожої платформи, до прикладу як Єдиний реєстр контролю торгівлі валютними цінностями, доступ до яких мали б виключно посадові особи, наділені відповідними обов'язками?

Вказані зауваження носять дискусійний характер, і жодним чином не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи. Зазначені зауваження вказують у більшій мірі на складність досліджуваної автором теми.

Аналіз дисертації свідчить про самостійність, цілісність проведеного дослідження, його актуальність, високий науковий рівень, та про глибоку обізнаність автора щодо практичних правових проблем у сфері публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні. Висновки та рекомендації викладені у дисертаційній роботі мають науково-теоретичне і практичне значення.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

Вважаємо, що дисертаційна робота Печори Каріни Володимирівни на тему «Публічне адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні» є завершеною, самостійно підготовленою кваліфікаційною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливі завдання в галузі фінансового права. Робота відповідає спеціальності 081 «Право».

Актуальність обраної теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу в опублікованих працях повністю відповідають вимогам МОН України.

Дисертація також відповідає спеціальності 081 – Право та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 261, Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 р. № 40 і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення

разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор – Печора Каріна Володимирівна – на підставі прилюдного захисту заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 – Право зі спеціальності 081 – Право.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри цивільного права та процесу

Навчально-наукового інституту права,

психології та інноваційної освіти

Національного університету «Львівська політехніка»

доктор юридичних наук, професор

 Ірина ЛИЧЕНКО

Підпис засвідчую

Вчений секретар

Національного університету

«Львівська політехніка»

 Роман БРИЛИНСЬКИЙ